

KAPITALISMENS PRØVETID ER OVRE. SITUATIONEN NU

1.

Kapitalismen kunne være overstået for 100 år siden, og en ny tid uden pengeøkonomi være påbegyndt eksempelvis med Novemberrevolutionen 1918 i Tyskland.... Men nu, netop nu, kan enhver se, at prøvetiden for kapitalens mulighed for at løse menneskehedens problemer er helt og aldeles ovre. Den fik lov til at begå to verdenskrige og en menneskeudryddelse samt afvikle det forudgående århundredes imperialisme og kolonialisme helt i sit eget tempo. Prøvetidens vedvarende karakter skyldtes især, at kapitalen accepterede en svækkelse af borgerskaberne i en række lande for at dæmme op for revolutionerne i udkantsområder som Rusland, Kina, Korea, Indokina, Balkan og Centraleuropa. Og vænnede sig til, at bureaukrater med nær eller fjern rod i den russiske Oktoberrevolution og i denne revolutions filialer i Asien og Europa kunne passe en kapitalistisk akkumulation nogenlunde lige så godt, som den sicilianske mafia eller den katolske kirke kunne. Bureaukrater og kriminelle skal blot have sans for udbytning, så kan de gøre en lige så god figur i kapitalkommandoen, som borgere med privat ejendom til produktionsmidlerne eller disses ansatte ledere kan. For hvordan ellers definere "hjernen i Mellemøstens politik" (*Le Monde*, 12-05-2020), Emiraternes leder Mohammed Ben Zayed Al-Nahyane, om ikke som en kombination af alle de nævnte kompetencer, der så åbenlyst også passer til Trump eller Bolsonaro?

2.

Ifølge magasinet *Nature* i denne måned (maj 2020) har man i grotten Bacho Kiro i Bulgarien fundet rester af den hidtil ældste sapiens: 45.000 år. Det giver ca. 43.000 år uden pengeøkonomi og 2.000 med en meget gradvis tiltagende pengeøkonomi.

Såfremt vi siger, som det blev foreslået i *Kommunistisk Program #11*,¹ at den første løn blev udbetalt i sestertier kombineret med jordrente til den afmønstrede romerske legionær, så har vi givetvis haft mere eller mindre stabile prisformer for jord og militærtjeneste siden Rom, mens pengeøkonomien ellers er forblevet nogenlunde perifer både i slaveøkonomierne og i de første feudaløkonomier indtil fremkomsten af søfarerrepublikkerne Amalfi, Pisa, Genova, Venezia og Hansabyerne heroppe. Ud over det kærkomne tilskud fra videreinvesteringer af pengeakkumulationen fra handlen med Levanten, så er det kombinationen af jordrente og prisform på jordkøb i det hele taget, der muliggør at afhænde og anskaffe sig dette produktionsredskab på tidlige kapitalistiske vilkår. Men det er først da de feudale rettigheder viger til fordel for borgerlige med den franske revolution 1789, at kapitalismen kan frigøre lønformen og ejendomsformen fra adelsprivilegierne, fæstet og hoveriet samt overhale søfarerrepublikkernes gryende handelskapitalisme. Gårdmandsfamiliens brug og godset blev de bærende produktionsenheder inden for moderne agrarkapitalisme heroppe, mens fattigbonden og husmanden måtte arbejde eller "tjene" begge steder uden den tidligere mindstesikkerhed, som landsbyfællesskabet og almindingen trods alt kunne tilbyde. Lønformen signalerer altid en mere fuldstændig afhængighed for underklassen, mens den borgerlige ret fastholdt de aristokratiske arveprivilegier til jord, ejendom og penge, dvs. udvidede overklassen i by og på land til gårdmandsklassen og embedsmandsstanden (der kan føjes til det i forvejen eksisterende handelsborgerskab, der dog var kommet stærkt svækket ud af

---

¹ Anonym, "Småborgerskabet: De halve klasser", *Kommunistisk Program #11*, Århus, maj 1971, s.22-32.

Napoleonskrigene). Det er så disse forhold vi har haft kørende siden 1789: flere og flere er afhængige af at opnå mere eller mindre prekær adgang til en løn. – Le Monde skriver i disse dage, at med coronavirus er 1,6 milliarder prekært ansatte gået fra lønformen til ingenting. Prekariatets reservearmé af arbejdsløse er således fordoblet på verdensbasis.